

**Prof.dr Boro Tramošljanin, naučni savjetnik Evropskog defendologija centra
Banja Luka**

Globalizacija i višedimenzionalnost procesa globalizacije

Globalizacija je jedan objektivni, permanentan, ireverzibilan i nezaustavljiv proces svjetske integracije na ekonomskom, tehnološkom, informacionom, komunikacijskom, političkom, naučnom, obrazovnom i kulturnom planu. Naziv globalizacija je novum u političkoj nauci iz koje se transponovao u druge nauke. Termin globalizacija je prvi put upotrijebljen od strane profesora T. Levita sa Harvardke škole za biznis 1983. godine. Svoju frekventnu konotaciju je poprimio u posljednje dvije decenije 20-og vijeka u vrijeme sloma realsocijalizma i kraja hladnog rata. No, nakon četiri decenije dominacije globalizacije u planetarnim razmjerama danas sve više jačaju snage suverenizacije čiji spiritus- movens su nacionalne države koje se nalaze u opozitnom odnosu prema globalizaciji. Međutim, za sada one nemaju dovoljan potencijal da stanu na put globalizaciji, da je ograniče i neutrališu njen negativan utjecaj. Otuda i ne treba očekivati da će globalizacija "preko noći" da izgubi svoj ubikvitet koji će se još dugo manifestovati i prostirati u globalnom horizontu.

Što se tiče dimenzija globalizacije u njih ubrajamo slijedeće:

- 1) Ekonomska globalizacija implicira organizovanje proizvodnje u planetarnim razmjerama. Tome podsticaj daju ekonomski snažne transnacionalne korporacije koje su zainteresovane za što frekventniju cirkulaciju robe, kapitala, ideja, ljudi lomeći sve nacionalne i druge barijere na tom putu.
- 2) Politička globalizacija poriče ulogu nacionalnih država u domenu tržišnih standarda, zaštite ljudskih prava, prirodne i društvene sredine. To nije više stvar pojedinačnih nacionalnih država, koje se rukovode klasičnom koncepcijom državnog suvereniteta, već o tome mora da vodi računa cjelokupna međunarodna zajednica.
- 3) Kulturna dimenzija globalizacije je intencionalno usmjerena ka stvaranju uniformne svjetske kulture. Nesumljivo tako nešto bi se postiglo zahvaljujući homogenizaciji nacionalnih kultura, odnosno različitih stilova i pogleda.
- 4) Informatička globalizacija podrazumijeva globalizaciju komunikacija jer je razmjena informacija svjetski proces koji se odigrava meteorskom brzinom. Geografska udaljenost između kontinenata gubi svoj značaj i u vezi s tim Maršal Makluan s pravom ističe da cijeli svijet postaje jedno "planetarno selo". Drugim riječima rečeno, nastupila je kompresija vremena i prostora s obzirom

da se u istom vremenskom trenutku može posmatrati neki medijski događaj na svim tačkama zemaljske kugle (istovremeno u Njujorku, Londonu, Parizu, Moskvi, Kairu, Pekingu, Meburnu, Torontu). Iz ovoga se može zaključiti da je Gutenbergova galaksija, kao vrijeme knjige i pisanog teksta definitivno smještena u " muzej starina" ustupivši svoje mjesto daleko bržoj komunikaciji pomoću slike koja se pojavila pronalaskom elektronskih medija, satelita.

4) Globalizacija nauke i tehnologije s obzirom da su oni, po svojoj prirodi, univerzalni proizvod jer su inkorporirani u znanju i iskustvu čovječanstva kao cjeline i u principu su od utilitarističkog značaja za sve narode svijeta.

5) Globalizacija engleskog jezika gdje je engleski jezik postao vladajući svjetski jezik i ne bez razloga se naglašava da će u 21- om vijeku biti dominantan zbog toga što se nalazi u simbiotskom odnosu sa informatičkom tehnologijom. Engleski jezik sve više potiskuje druge jezike iz službene upotrebe u poslovnom svijetu. Time se dovode u pitanje drugi nacionalni jezici i nacionalni identiteti u vrijeme globalizacije koja ih nastoji destruirati.

6) Globalizacija terorizma jer smo svjedoci da se teroristički napadi događaju na cjelokupnoj planeti i ni jedna zemlja u svijetu nije zaštićena od te pošasti koju uglavnom inspirišu islamske države.

7) Globalizacija idealne slike zapadnog svijeta koja je dovedena do paroksizma. Ona se nastoji silom da namete cjelokupnom čovječanstvu od strane protagonista novog svjetskog poretka na čelu sa SAD-a.

8) Globalizacija zagađenosti prirodne i društvene sredine čije ekološke posljedice pogađaju sve zemlje svijeta.

9) Globalizacija nepravde koja je ekskomunicirala pravdu i ona u ime nje istupa. Iz ovoga zaključujemo da je u planetarnim relacijama uspostavljena prevalencija pozitivnog prava koji se rukovodi načelom nepravde, umjesto prirodnog prava protkanog načelom pravde. Više nego očigledno, danas je prirodno pravo potpuno nemoćno jer više ne služi ni kao korektiv pozitivnom pravu, već može jedino da predstavlja farsičnu ornamentiku, ukras da bi se kamuflirala brutalnost i nehumanost pozitivnog prava.

10) Globalizacija nejednakosti između bogatih i siromašnih zemalja i unutar zemalja ponaosob gdje na jednoj strani bogati svakim danom postaju sve bogatiji a gigantska masa siromašnih sve siromašnijim.

11) Globalizacija sukoba u njihovim raznovrsnim formama nacionalnim, vjerskim, kulturnim, civilizacijskim, klasnim, ideološkim, političkim.

12) Globalizacija visokog obrazovanja u okviru Bolonjskog procesa gdje se, u Evropi, nastoji uspostaviti jedinstveni standardi obrazovanja. Pojava univerzalnih standarda u sferi visokog obrazovanja nailazi na otpor u malim zemljama, s obzirom da one to doživljavaju kao opasnost za svoj identitet. One bi se tako morale da odreknu svoje kulture, jezika, vjere, tradicije kojima je determinisan njihov

nacionalni identitet. Dakle, radi se trenutno o potencijalnoj mogućnosti koja sutra može da bude fakticitet jer bi u slučaju nasilno provedene globalizacije svijeta došlo do toga da se istope nacije, nacionalne kulture u planetarnom " loncu za topljenje" u cilju da nastane uniformno, bezbojno čovječanstvo. Time bi svi identiteti: nacionalni, kulturni, vjerski, obrazovni bili jednostavno asimilirani u korist jednobraznog čovječanstva kojeg žele instalirati protagonisti novog svjetskog poretka na čelu sa SAD-a.

13) Globalizacija neodgovornosti koja je poprimila kosmopolitske razmjere. S njom se suočava čovječanstvo jer ništa ne preduzima protiv ireverzibilnih opasnosti koje mu prijete kao što su apokaliptička tehnologija, ekološka degradacija, demografska eksplozija, terorizam, različite forme pandemije, mogućnosti cunamija, erupcije vulkana, pada meteora, intenzivnog širenja ejca, siromaštva. Na toj osnovi nastaje, po mišljenju sociologa Ulriha Beka, " rizično društvo" čija budućnost je neizvjesna. Očito da je čovječanstvo bespomoćno u odnosu na prethodno nabrojane potencijalne opasnosti koje se mogu aktualizovati u svakom trenutku. U tom pogledu mogli bismo se složiti s tvrdnjom E. Gidensa da čovječanstvo " zmajevim kočijama" ide ka ponoru što bi definitivno značilo kraj njegove egzistencije.

14) Globalizacija integracionih procesa u svijetu čiji su nosioci tehnološki razvijene zemlje.

15) Globalizacija tiranije i diktature u svjetskim razmjerama što predstavlja veliku opasnost po demokratiju.

Upravo sinergija apostrofiranih dimenzija globalizacije upućuju nas na zaključak da se ona za protekle četiri decenije etablirala u velikoj mjeri. A pred nacionalne države koje insistiraju na klasičnoj koncepciji nacionalnog suvereniteta postavlja se imperativni zadatak da se udruže i da budu što jedinstvenije da bi destruirale globalizaciju i sve one negativne posljedice koje ona izaziva.